

Romkugleri

Et multimedieprojekt med musik, drama, fantasi og dans

af Gunhild Brethvad og Erik Lyhne

Nogle stemningsbilleder

Henne i det gamle mejeri står der en mand og sælger vin. Han har sit eget vintapperi og har læderforklæde på og smiler huldsaligt, når han skænker vinen op.

Vinen er god og vi drikker en flaske af den hver dag - sommetider to. Vi bliver lette og glade af den røde drue og dagens oplevelser bliver ligesom vendt på tungen.

Dagens oplevelser - ja. Stemninger - følelser. Fra den sorte fortvivelse over den totale opgivelse til tilfredshed og sidst euforisk fryd.

Vi laver teater og musik i Janderup - en lille by i det sydvestlige Jylland - men ikke nogen almindelig lille by. Der findes f.eks. Danmarks største amatørscene - Syvkanten - med det største rekvisitrum i en fabriksdal og med en 35 m lang garderobe - bare til fine kjoler. Pigerne hviner og glitrer af fryd over al den pragt og vi prøver den ene drøm efter den anden. Vi skal jo også klædes ud. Det er ikke bare børnene.

Vi - er de voksne - den skøre gøglertrup fra Århus - 7 piger og 2 mænd - os, der er kommet ned for at sætte skolen på den anden ende.

Og os selv på den anden ende.

For hvem er det, der bliver forandret af at gå gennem en sådan proces det er at lave teater sammen med børn og voksne i en hel uge?. Befinde sig på et skib, der langsomt glider fra kysten - ud i ukendt farvand. Sejle langs klipper og farlige skær - se dovne sælhunde og legende delfiner - komme forbi ukendte egne og til sidst se det dejligste land foran.

Hvem er det, der bliver forandret - gennem følelsen af angst og dette at overvinde angsten - gennem dette at befinde sig i kaos og pludselig komme igennem og ind i orden?

Hvem er det, der bliver forandret ved at stå og synge på en samling scenekasser og klæde sig ud foran et spejl, få sminket sit ansigt til ukendelig og anden maske?

Hvem er det, der ligger søvnløs om natten og tænker : vi skal lige huske det og det og mon ikke det ville være godt, hvis vi gjorde det og det.

Det er os allesammen. I den uge er vi drevet af den samme gejst, den samme gnist .Vi digter sammen og vokser og bruger vores energi og snilde - vi kommer med inspirationskæder til hinanden og hænger ranker af ideer om hinandens halse. Børn og voksne, pædagoger og lærere - hvem er det, der lærer hvem noget? Hvem er det, der modtager og hvem er det, der gir?

Det hele sker hele tiden og i et virvar af sanseindtryk og muligheder og skolen summer af liv og skrig og skrål og latter og vi synker trætte tilbage i stolene for så atter at fare op, som havde vi en nål bagi - vi skal jo også lige nå det og det og det.

Der bliver trænet og øvet og fordybet sig og dem med teknisk snilde og dem uden finder hinanden i en dybere mening - en bedre sags tjeneste.

Det er selve essensen ved at lave teater på denne måde - at finde hinanden - at blive synlige for hinanden , at udnytte hinanden og se hinandens ressourcer og muligheder og glædes over hinandens forskelligheder.

Jeg står i en fin guldfarvet kjole med poscher på siderne og føler mig som en dronning, der regerer over et herligt land. På scenen skrider den rigtige dronning i blått henført ned af sit podie, mens den lille heks griner lumsk. Den lille blå flyver står med armene over kors og er stolt over sin præstation mens smukke Kim med guldstemmen nok engang kigger sig i spejlet om han har det rette Elvis look. Den ældre lærerinde trækker i sin soldateruniform og tager stålhjelmen på hovedet, parat til at gå på scenen, mens den underskønne kattekvinde smører sine stemmebånd og kælent lægger hovedet på siden. Der er en, der øver sig i en solo på marimba - der er kun tre stave - og pedellen er klar til sin entre på scenen sammen med rengøringskonen. Alle har en rolle - hele skolen er med og det er en større oplevelse end et stykke hvidt papir med sorte bogstaver kan formidle.

Når vi står der og synger sangen, der uvilkårligt trækker lightere op af bukselommen og tårer frem i øjenkrogen, synes man, at det bedste af alting er at lave teater med folk i Janderup. Glemte er trætheden og den angst, det hele startede med. Glemte er kaos og hysteri og vrede udbrud og nervøsitet. For det er jo også en del af det.

Vi kigger på uret - kan vi nå det hele? Kan det virkelig lade sig gøre på en uge?

Kl 12 torsdag er det hele bare parat. Jamen, sådan er det bare.

En skabende proces har sin egen ubønhørlige logik, sin egen kurve, sin egen inertie.

Når man først en gang har prøvet at være i en sådan proces, kan man ikke glemme det, kan ikke lade være med at opsøge det igen. Det er ligesom at blive speedet. Kroppens egne endorfiner bliver udløst i rigt mål i sådan en uge, hvor man ikke får søvn nok, ikke får ro nok, hvor der hele tiden er noget at tage stilling til . Vi sover jo ikke meget. Livet er for kort til søvn .Og vi skal jo også feste og fejre, at vi oplever noget storslået. Og vi skal også drikke vin fra den lille vintapper.

Og vi skal glæde os over at være i Janderup med alle de stoute vestjyder og deres vilde tro på, at teater er noget, der er nødvendigt i livet, noget, vi ikke kan leve foruden. Fordi det sammen med musikken er et af de mest utrolige rum at opleve medmenneskelighed og samvær i. At arbejde sammen hen mod et mål - at lave både proces OG produkt - at løfte i flok - det er en fryd og en glæde, der bærer langt videre end bare det, der sker på en uge. For den, der har været med, glemmer det aldrig. Vi glemmer aldrig, at vi kunne noget og at vi hver især var uundværlige, fordi vi hver især havde defineret vores egen rolle og den ikke kunne undværes i hele det samlede spil. Vi er uundværlige for hinanden - vi betyder noget for hinanden - vi hjælper hinanden. Det er DET. Betydningen. Sagen. Og vi skåler i den røde gode vin og trimler om og holder hinanden om halsen og Tom har tårer i øjnene og siger, vi har beriget hans liv. Han har beriget det selv, har han. Og vores med.

Romkugleri - processen

Dette var nogle af de billeder og de stemninger vi oplevede under vores arbejde med **Romkugleri** - et stort multimedieprojekt med 180 børn i alderen 5-14 år og 20 lærere og SFO pædagoger.

Det følgende er beskrivelser af processen bag disse stemninger.

At lave store musik og teater projekter med børn og unge er sjovt. Det styrker sammenholdet mellem børnene og mellem de voksne og styrker fællesfølelsen på institutionen.

Processen bag **Romkugleri** er udtryk for en arbejdsform vi har benyttet tit i mange sammenhænge med børn helt ned til ½ års alderen. Udførelsen af projekterne tilpasses selvfølgelig altid til børnenes udviklingstrin og de muligheder vi har på stedet.

Vi blev kontaktet for at lave en musical ud over der sædvanlige med en hel skole. Der var afsat en uge til projektet.

Alle børn og voksne skulle være med i forløbet.

Vi sagde ja velvidende, at det var en stor flok børn med en stor aldersspredning (5-14 år) og ikke mange af lærerene og pædagogerne havde prøvet et sådant projekt før.

Vores arbejdsmetode går i al enkelhed ud på, at alle børn og voksne som opstart på projektet tegner en tegning, hvor de viser og beskriver, hvad de gerne vil være i stykket.

Udfra disse tegninger fortæller hvert enkelt barn om sin tegning. Dette danner baggrund for en grovskitse af handlingen i stykket. Sange bliver skrevet og kostumer og kulisser bliver til gennem en kollektiv arbejdsproces, hvor både børn og voksne deltager aktivt.

Det lyder enkelt - og det er det for så vidt også, men inden det færdige resultat er klart, ligger der mange timers sved og hårdt arbejde.

Når man laver store projekter som dette, skal man ikke lide af kaosangst - man skal i hvertfald være parat til at bearbejde den. For gennem processen kommer man ud på det dybe vand, hvor man knap kender vejen frem eller tilbage - men indtil nu er vi altid endt op med en flot forestilling - så bare rolig.

JANDERUP ROCKER - opstarten

Vi startede med et dagskursus for alle ansatte på skolen og SFO'en, hvor vi sang og spillede og lavede dramatik om formiddagen. Der blev ikke snakket meget - men ageret, sunget, danset og kigget dybt i øjnene mv. Om eftermiddagen blev den kommende arbejdsform og eksempler på andre multimedieprojekter, vi har været med i, gennemgået.

En dag der satte nogle ting i gang hos skolens personale. Vi fik også alle sunget og danset og spillet skuespil, hvad der langt fra er daglig kost på vore institutioner og skoler.

Mange snakker om den musiske skole eller institution, men færre gør noget ved det. Som regel er det også kun når man er sammen med børnene at det sker, og ikke på personalemøder eller lærermøder, at det musiske samvær dyrkes!!

Efter denne introduktion, blev det lærernes og pædagogernes opgave, at få alle børn til at tegne en tegning og samle deres fortællinger om tegningerne. Disse tegninger blev opdelt i emnegrupper, og vi lavede den første grove skitse af stykkets indhold.

OPSTARTEN - om kaos og kosmos:

Vi startede projektet op en mandag morgen med alle 180 børn og 20 voksne samlet i en lille gymnastiksal. Her sang, spillede, dansede og legede vi i ca. 3 timer. Ikke alle (både børn og voksne) var lige meget med. Specielt de store børn fra 7. klasse så ud, som de var "for store" til at hoppe og danse. Men når vi gik helt hen til dem, og kiggede dem lige ind i øjnene, kom de med for en kort periode, men satte sig dog ned igen. Dette gentog sig nogle gange. Efterfølgende hørte vi, at de skulle have sagt at denne introduktion ikke så lovende ud for

resten af ugen.

(Allerede om tirsdagen var 7. klasserne helt på vores hold. Mange af dem var ikke til at drive hjem fra skole og opholdt sig der fra tidlig morgen til sen aften.)

Alle børn og voksne (os selv inklusive) stiftede bekendtskab med kaosfølelsen, da vi prøvede en musikleg, som vi aldrig havde prøvet før med så mange børn. Det endte i kaos. Det var umuligt for os at råbe børnene op, fortælle reglerne i legen og styre den med almindelige ord. Vi fortsatte dog legen på den måde, at vi ikke instruerede med ord og regler, men gennem handling viste vi med vore kroppe, hvad der skulle ske. I dette kaos opstod der lige så stille en masse små strukturer rundt om i lokalet. Børnene og de voksne fandt deres egne små måder at gøre tingene på, og det udviklede sig så stille og roligt, som det nu kunne lade sig gøre med 200 børn og voksne, der alle havde et instrument i hånden.

Legen endte faktisk med at vi fik alle 200 medvirkende til at få musikken til at svinge, trods det at mange ville have været stået af for længe siden. Selv 7. klasses eleverne var nu fuldt med.

Havde vi afbrudt legen, og lavet noget andet og "mere overskueligt" i stedet for, ville vi aldrig være nået dertil at denne leg gennem dette kaos fandt sin egen struktur.

Som Peter Bastian siger: Man skal gå gennem kaos for at nå til kosmos.

Efter denne session, blev ugens arbejdsplan introduceret, og alle børn og voksne blev delt op i de arbejdsgrupper vi på forhånd havde lavet.

ROMKUGLERI - udviklingsbilleder:

Stykket blev bygget op omkring en romkugle, som det centrale element. Et af børnene havde et stort ønske om at være romkugle. Denne kugle skulle så trille gennem forskellige miljøer og prøve forskellige ting.

På denne måde, kunne vi få selv de skøreste indfald ind i stykket og få plads til alle børnenes ønsker.

Flg. grupper blev dannet:

1. en gruppe der ville arbejde med fodbold og sport
2. en gruppe bønder og handlende fra en markedsplads
3. en rest gruppe, med dem vi ikke umiddelbar kunne placere. (herom senere)
4. en gruppe der ville være monstre og uhyggelige væsener
5. en eventyrgruppe med prinser og prinsesser og alt hvad der hører sig til.
6. en cirkus og akrobatgruppe
7. de hårde negle og seje gutter og duller
8. en rockgruppe

Hver gruppe var ca. på 15 - 20 personer.

Disse grupper var alle selvstændige enheder, hvor alle skulle høres og have indflydelse på stykkets udformning. Dvs. de var ansvarlige for indhold, koreografi, kostumer og kulisser i deres scene.

Hver dag så vi, hvad hver enkelt gruppe havde fundet på, således, at alle børn og voksne kunne følge med i processen og fik indblik i hvorledes processen forløb. Der blev også produceret en række sange, som vi sang igen og igen, og derigennem byggede et fællesskab op med sang, musik og dramatik.

Hver eftermiddag og hver morgen, holdt de voksne briefingsmøde, dels for at høre nyt fra grupperne og planlægge det kommende arbejde, og dels for efterhånden at kunne danne os et overblik over, hvordan stykket skulle komme til at hænge sammen til sidst.

Vi var startet en mandag morgen og faktisk allerede tirsdag aften havde vi et forslag til en struktur som med få ændringer holdt da det blev alvor.

Sangene var stort set også færdige tirsdag aften, hvor et orkester bestående af forældre og to børn skulle øve alle sangene.

Arbejdet med børnene rykkede, som vi allerede har fortalt, men også forældreorkestret fik en tur på opleveren. Dette var både i forhold til at prøve at spille sammen med andre, og i forhold til at skulle yde en professionel præstation på scenen. F.eks. byens præst, der også var uddannet organist, havde sin ilddåb som rockmusiker.

Vi vil ikke gå i detaljer med arbejdet i grupperne, men tre eksempler skal fremhæves.

Det ene er sportsgruppen, der startede med at være meget tvære og ikke rigtig have gnisten til at lave musical. De ville i hvert fald ikke på scenen, men vise deres indslag på en fodboldbane udenfor vores store cirkustelt, hvor stykket skulle opføres.

Gruppen startede med en snak om det at lave musical og Lene (en lærerstuderende fra Århus) svedte tran mens hun gav alt hvad hun havde i sig for at få sportsdrengene til at spille samba - for musik skulle der jo også være i deres indslag. Det holdt hårdt, men det var ikke med de bedste svingninger gruppen forlod skolen den dag. Tom - skolens idrætslærer - var også fortvivlet over forløbet, og det gentog sig et par dage.

Efterhånden tøede gruppen dog op, og flyttede langsomt sine modvillige energier, og om torsdagen hvor vi havde den første hele gennemspilning af stykket, lød det fra flere i gruppen, at nu var det indsatsen på scenen der var det vigtigste. Der faldt en sten fra både Toms hjerte og fra vore. Det helt store clou for gruppen var når "Brasilianerne" dansede samba og smed trøjer mv. ud til et tændt publikum, der entusiastisk klappede med i takten, og senere når "Danmark" skulle have overrakt pokalen til tonerne af "Der er et yndigt land" - ja så var der ikke et øje tørt.

Denne proces blev en sejr for både børnene, idrætslæreren og os alle.

"Ting tar' tid", er en talemåde vi tit giver videre på vore kurser. Denne talemåde kom i den grad til at gælde for sportsgruppen. For uden tiden som ven - ville denne gruppe aldrig være kommet rigtig ind i projektet.

Giver man ikke processen tid til at udvikle sig og gennem dette også deltagerne, og tør man ikke vove det ene øje og tænke at hvis man selv gir al sin energi - så sker der aldrig noget. Så flytter man ikke bjerge - eller fodspillere for den sags skyld.

Det andet eksempel er restgruppen, der bestod af følgende:

2 skakspillere, to slikautomater, et værtshus, 3 cowboys, 5 indianere, en skiløber, en blå flyver og en gruppe jægersoldater.

Der så håbløst ud, og der gik da også en tid før vi i gruppen fandt en struktur, hvor der var plads til alle.

Men scenen forløb således:

To skakspillere sidder på et værtshus, hvor der står to flotte slikautomater. Skakspillerne keder sig, og vil fordrive tiden med at se fjernsyn. Det trykker på en kæmpestor remotekontrol, og på TV vises en spændende cowboyfilm, med tre flotte cowboys der går i deres udstyr. Pludselige dukker en flok indianere op ridende på deres heste. Indianerne rider rundt på scenen for til sidst at tage cowboyerne til fange og binde dem forsvarligt.

Indianerne forsvinder og ind på scenen kommer skiløberen. Han løber forbi de bundne fanger, og spørger dem om de kender vejen til nordpolen (stor morskab hos publikum). Han forsvinder ud af scenen og en børnehaveklassedreng klædt ud som blå flyver gør sin entre. Han flyver rundt på scenen med klare lysende øjne. En drøm er gået i opfyldelse. Han holdt fast i sit ønske, selv om vi forsøgte at få ham til at blive noget andet, der bedre kunne passe ind i stykket.

Han lander og ud træder i røg og damp fra røgmaskine og uhyggelig musik, en gruppe meget - meget seje jæger og kampsoldater i fuld krigsornat. Soldaterne går rundt og opdager fangerne - befrier dem og tager dem med flyveren hjem igen.

En scene der er blevet til ved tilfældigheder og via børnenes ønsker om en rolle i stykket. Når vi tænker tilbage så ville voksen logik aldrig have kunnet konstruere en lignende scene. Her har børnenes fantasi en force frem for os voksne. De er ikke så bundet af normer faste forestillinger om, hvad der kan lade sig gøre. De voksne der var tilknyttet denne gruppe, blev redskaber for at kunne føre børnenes fantasi ud i virkeligheden og få det til at indgå i stykket.

Det tredje eksempel er de voksnes roller:

Der var på forhånd en vis skepsis fra nogle af de voksne, om de skulle på scenen og optræde sammen med børnene. Nogle ville gerne, og andre ville ikke.

Vi vedtog, at der var selvbestemmelse, og enhver kunne gøre som de ville. Altså ingen tvang til at være på scenen og optræde.

Men faktum var, da stykket blev opført, at alle ansatte lige fra rengøringspersonale - pedeller - lærere - pædagoger og inspektøren var på scenen - og jeg tror ikke vi lyver når vi konkluderer, at de nød det.

Sangen og musikken

Vi havde selv medbragt instrumenter til alle 200 på skolen. Disse instrumenter stod som regel fremme i gymnastiksalen. Børnene kunne gennem ugen bruge dem som de ville. Der var ingen voksne der blandede sig - bare de ikke lavede hærværk på dem. (i ugens løb gik 2 maraccas i stykker - så det var ikke galt).

Hver morgen når vi skulle op, behøvede vi ikke noget vækkeur. Vi sov i omklædningsrummet, og kl. ca. 7.30 begyndte de første børn at stå og spille på instrumenterne - øve sig på rytmerne og udvikle forskellige lege men dans, musik og bevægelse.

Efter vores mening giver det stof til eftertanke. Hvorfor er instrumenterne som regel altid låst inde så børnene ikke kan bruge dem. Hvorfor er der ikke lokaliteter til fri musikudfoldelse?? Vi prioriterer adgang til skolebibliotek og datamaskiner højt - men musikinstrumenter!!!! Hvad med dem?

Vi havde ca. 10 sange med i stykket, og alle børnene sang og spillede med på dem og kunne dem udenad. Der var en meget stor energi samlet i disse sange. Når man har hørt 200 personer synge med på sangene for fuld hals, så forstår vi ikke, at der ikke bliver sunget og spillet noget mere i hverdagen end der gør. Det giver energi og glæde at udfolde sig med sang og musik.

Vi kunne også se, at alle publikummer var glade. De blev aktiviseret i sang og klap, og deres medvirken var fundamentet i en række af scenerne.

Stykket blev opført i alt 3 gange og blev set af ca. 1200 mennesker (der bor 1500 borgere i Janderup) - så det var flot.

Alle 200 medvirkende fløj på en lille lyserød sky til sidste forestilling, og livet var en lille smule anderledes da vi mødte hverdagen igen.

Gunhild Brethvad og Erik Lyhne - rejsende i projekter, musik- og dramakurser...